

Sociaal 'Veilige Linten' in Dauwendaele te Middelburg

Veiligheidsproblemen en veilige routes tussen voorzieningen

Julia Mölck

Sociaal 'Veilige Linten' in Dauwendaele te Middelburg

Veiligheidsproblemen en veilige routes tussen voorzieningen

Amsterdam, 13 juli 2006

Julia Mölck

Met medewerking van:
Justin de Kleuver

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
2	Veilig Lint Dauwendaele	9
2.1	Het Veilige Lint	9
2.2	Afwegingen	11
2.3	Atelier met professionals	13
2.4	Conclusies	15
3	Veiligheidsproblemen	19
3.1	Algemene aandachtspunten veiligheid	19
3.2	Veiligheidsproblemen rondom en ten noorden van het winkelcentrum	21
3.3	Veiligheidsproblemen ten zuiden van het winkelcentrum	21
4	Hoe verder?	23
4.1	Keuze maken	23
4.2	Concrete stappen	27
4.3	Aanzet voor oplossingsrichtingen	29
	Bijlagen	31
Bijlage 1	Literatuur	33
Bijlage 2	Deelnemers workshop en schouw	35
Bijlage 3	Veiligheidsproblemen	37
Bijlage 4	Acties	39
Bijlage 5	Vormen van participatie	41
Bijlage 6	Eerdere veiligheidsproblemen	44
Bijlage 7	Detailkaart	48
Losse bijlage	Kaart veiligheidsproblemen	50

1 Inleiding

De gemeente Middelburg werkt in het kader van het Stedelijk Sociaal Beleid aan de sociale veiligheid in wijken. In juni 2003 heeft de gemeente het project Veilige Linten aangekondigd. Het doel van dit project is om belangrijke voorzieningen veilig bereikbaar en toegankelijk te maken door routes veiliger te maken.

De gemeente wil met het project Veilige Linten de veiligheidsperceptie op belangrijke routes vergroten (subjectieve veiligheid) en ook – na uitvoering van maatregelen samen met bewoners - daadwerkelijk veiliger maken (objectieve veiligheid). Burgers maken onder begeleiding van deskundigen een plan: de belangrijkste routes worden in kaart gebracht, we inventariseren veiligheidsproblemen en –risico's en bedenken oplossingen.

De gemeente Middelburg, bij monde van Arianne van Galen (dienst Maatschappelijke Zaken) heeft DSP-groep opdracht gegeven 'ateliers' met bewoners te houden. Op 16 januari 2006 is er een startbijeenkomst geweest met de gemeente (beleidsadviseur), de wijkcoördinatoren (stadsdeel West en Oost) en de beleidsmedewerker afdeling Ruimtelijk Beleid.

Probleemstelling

Door het project Veilige Linten wil de gemeente Middelburg bereiken dat alle burgers actief meedoen, ongeacht leeftijd, fysieke situatie of culturele achtergrond. Zwakkere verkeersdeelnemers waren het uitgangspunt voor het project. De gemeente heeft hen gedefinieerd als mensen met een handicap of een beperking, kinderen, jongeren en ouderen.

De gemeente ziet veiligheid als gedeelde verantwoordelijkheid van de overheid en inwoners. Daarom wil de gemeente samen met de bewoners komen tot een inventarisatie van de belangrijkste routes in de wijk, de veiligheidsproblemen op de routes en mogelijke maatregelen. Bij evaluatie van het project kan op de informatie van de inventarisatie (nulmeting) worden teruggegrepen.

Voorwaarde voor het slagen van het project is dat de burger inzicht krijgt in de factoren van sociale veiligheid; de ervaring leert dat verkeersveiligheid andere aspecten van de sociale veiligheid nogal eens verdringt tijdens een wijk-schouw. Bewoners participeren in het project Veilige Linten in wijk-schouwen en workshops.

Tijdens de ateliers staan de drie taken centraal: informatie verzamelen, oplossingsrichtingen aanwijzen en sociale veiligheid duurzaam verankeren. Met het begin van het project Veilige Linten in de wijk Dauwendaele is tijdens twee workshops - één met professionals en één met burgers - informatie verzameld en een veilige route vastgesteld.

Projectverloop

De oorspronkelijke opzet, 'ateliers' met drie parallelsessies, te houden voor de stadsdelen West en Oost, bleek al in het begin van het project niet haalbaar. Dit omdat de werving minder goed vlotte dan verwacht. Voor de wijk Dauwendaele is een succesvolle opzet gemaakt, dat als blauwdruk kan worden gebruikt voor andere wijken en stadsdelen.

Projectverloop Dauwendaele

Het project Veilige Linten is in grote lijnen door de gemeente bedacht en samen met DSP-groep uitgewerkt. Onderdeel van het project is kennisoverdracht. Tijdens een bijeenkomst met wijkcoördinatoren en opbouwwerkers heeft DSP-groep dan ook een eerste presentatie sociale veiligheid gegeven: basiskennis over veiligheidsbeleving, daadwerkelijke criminaliteit en de aspecten die je daarbij tegenkomt. Deze zeer visuele presentatie is ook gegeven tijdens de Wijktafel en aan het begin van het atelier.

Werving blijkt een knelpunt tijdens het project: de eerste poging ateliers te houden in het stadsdeel Oost is er op stukgelopen. Na een valse start is de opzet – dit keer voor Dauwendaele - ietwat veranderd:

- In plaats van drie doelgroepen maar twee doelgroepen. Jongeren blijken alleen met medewerking van scholen te bereiken en dit werd vooralsnog uitgesteld.
- In plaats van het hele stadsdeel te bestrijken is het project voorlopig beperkt tot één wijk.
- Werving vooral face-to-face in plaats door middel van uitnodigingsbrieven en affiches.
- Aanvullende informatieverstrekking en werving tijdens de Wijktafel.
- Planning van de ateliers aansluiten op de Wijktafel: ongeveer drie weken voor de Wijktafel beginnen met werving en twee weken na de 'Wijktafel' houden 'atelier'
- De wijkmanager en opbouwwerker zo vroeg mogelijk betrekken bij het opstarten van het project in de wijk, en een inventariserend atelier met professionals ten aanzien van de veiligheidsproblemen: het 'atelier in de dop'.

Overigens is tijdens de conceptfase van deze rapportage nog informatie uit de lokale verkeerswerkgroep boven water gekomen die betrekking heeft op het project Veilige Linten. Deze informatie is meegenomen waar het het – tijdens de workshop gekozen - Veilige Lint betreft en opgenomen in bijlage 6.

Ligging Dauwendaele

De huidige wijk Dauwendaele in het stadsdeel Oost is gesitueerd tussen de binnenstad in het noorden; de Erasmus- en Magisterwijk in het westen; de bedrijventerreinen Mortiere in het zuiden en Arnestein II in het oosten.

Atelier

Uiteindelijk zijn er twee workshops gehouden: één met professionals op 16 januari jl. en één met bewoners op 15 februari jl. De workshop met de professionals is in eerste instantie gehouden om hen de opzet van het atelier in de praktijk te laten zien (de workshop 'in de dop'). In tweede instantie is informatie verzameld voor het project veilige linten, in grote lijnen weergegeven in paragraaf 2.3.

Voor de atelierdag met bewoners hebben zich 15 deelnemers opgegeven, genoeg om één workshop te vullen. Tijdens de workshop en de aansluitende schouw blijkt dat de behoefte om ervaringen te delen en onveilige plekken en situaties aan te wijzen groot was. De bewoners hebben in het verleden merkbaar frustraties opgelopen. Steeds weer vroegen ze de medewerker van de gemeente waarom met eerder verstrekte informatie niet aan de slag was gegaan. Ook nieuwe ontwikkelingen, zoals bijvoorbeeld de toegangsbeperking van de onderdoorgang van het station bij de komst van de OV-kaart, werden met name negatief beoordeeld. Uiteindelijk is veel informatie over voorzieningen, routes en veiligheidsproblemen boven water gekomen die wordt weergegeven in het volgende hoofdstuk.

Voor u ligt de rapportage van het eerste 'Veilige Lint' in Middelburg. De gemeente heeft de ambitie dergelijke veilige routes in alle stadsdelen aan te wijzen. Waarschijnlijk is dit dan ook de eerste van een reeks rapportages.

2 Veilig Lint Dauwendaele

Bewoners van de wijk Dauwendaele hebben tijdens de workshop 'Sociaal Veilige Linten' een belangrijke route tussen voorzieningen bepaald. Voorafgaand daaraan hebben we de belangrijkste voorzieningen van de wijk geïnventariseerd. Die zijn op de kaart van de workshop grijs weergegeven. Na wikken en wegen – want er zijn veel belangrijke voorzieningen en dus ook veel belangrijke routes in Dauwendaele – is de hieronder beschreven route als Veilig Lint gekozen. Het lint is op de kaart met een dik oranje streep aangegeven; nevenroutes met een dunne oranje streep.

2.1 Het Veilige Lint

Centraal in de wijk staat het winkelcentrum van Dauwendaele, dat het activiteitencentrum huisvest. Dit winkelcentrum is gelegen aan de Vrijlandstraat in het zuiden, de Saffier in het westen en Goudend in het oosten met in het noorden een singel bij de Saffierplaats. Het winkelcentrum vormt het kloppende hart van de wijk en is uitgangspunt van de veilige route.

De veilige route moet aansluiting hebben met het station Middelburg en de binnenstad van Middelburg, waar veel belangrijke voorzieningen zijn. Via de Edelsteenbuurt – Parelplein – komt het Veilige Lint uit bij de achter kant van het station. Via de stationstunnel en de trappartij, respectievelijk de lift komt men uit op de Kanaalweg. Via de brug op de Stationsstraat komen de bewoners in de binnenstad.

Ten zuiden van het winkelcentrum is de looproute Roozenburglaan tot aan de Meanderhof. Hier loopt het de veilige route naar het westen langs Meanderhofstraat steekt het fietspad De Overloper over en sluit aan op de Dauwendaelselaan. Voor fietsers is er al een route. Mogelijk kan de Roozenburglaan ook voor fietsverkeer als veilige route worden gebruikt. Via de Bruggemedede en Westmedede komt het Veilige Lint – voor zowel voetgangers als fietsers - uit bij de tunnel onder de Schroeweg en verbindt de wijk met de Magistraatwijk met als belangrijk trekpleister park Het Meiveld.

Belangrijkste voorzieningen

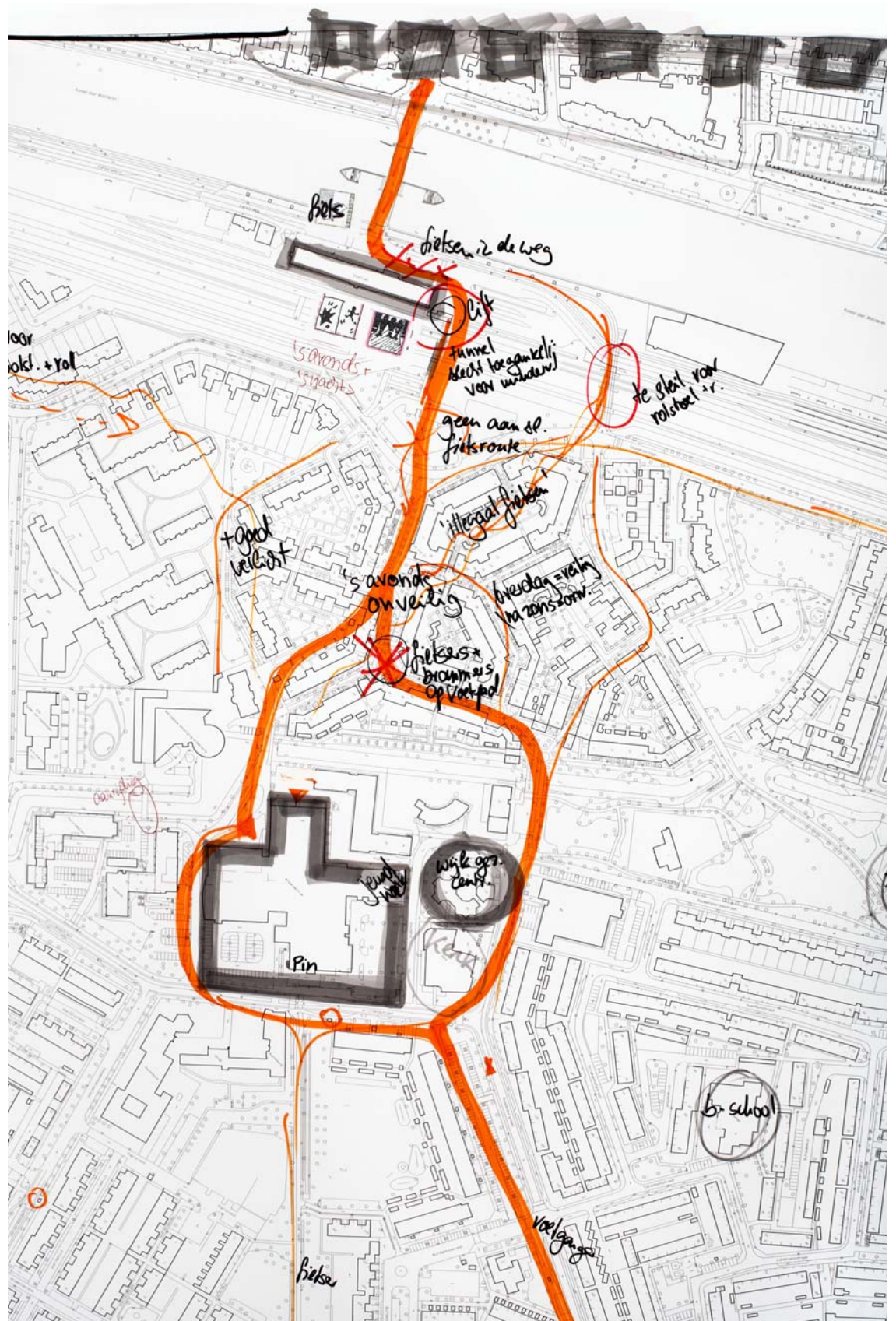
Bewoners hebben voor deze veilige route gekozen om de volgende voorzieningen te bereiken.

In het hart van de wijk:

- winkelcentrum met activiteitencentrum
- wijkgezondheidscentrum
- kerk

Naar het noorden toe:

- binnenstad met een concentratie van veel voorzieningen
- het NS station Middelburg

Naar het zuiden toe:

- peuterspeelzaal (Driewegenhof)
- basisschool (Wijdastraat)

Verder richting westen:

- basisschool Westmede
- Magistraatwijk
- winkels in de Magistraatwijk
- brede school
- speeltuin in Het Meiveld
- park: Het Meiveld
- Multicultureel Centrum Palet

2.2 Afwegingen

Naast de veilige route en de belangrijkste voorzieningen langs deze route zijn er andere routes die de bewoners de revue hebben laten passeren. De belangrijkste nevenroutes zijn hieronder weergegeven.

Alternatieve route tussen winkelcentrum en NS station

Bewoners lopen nu op de route van het winkelcentrum naar het NS station langs de fietstunnel te oosten van het station (Segeersweg). Dat doen ze omdat de tunnel als heel onveilig wordt ervaren en de lift bij het station in het verleden geregeld stuk was. Deze route leent zich echter niet als looproute omdat de helling te steil is voor rolstoelers of mensen met een rollator. Bewoners lopen beide routes langs het station om in de binnenstad te komen.

Alternatieve route naar de binnenstad

Een tweede alternatieve route tussen het winkelcentrum en de binnenstad gaat via de brug bij Woongoed via de Buitenruststraat en Segeerssingel naar het Groene Woud. Bewoners lopen vanuit het winkelcentrum langs Saffier, Agaat, een sluiproute tussen de huizen door die uitkomt op de Segeerssingel en kort voor de brug aansluit op de Schroeweg. Deze route is goed verlicht en toegankelijk voor rolstoelers en mensen met een rollator. Nadeel is dat, afhankelijk waar men moet zijn in de binnenstad, een behoorlijk stukje om is en de brug zich niet goed leent voor langzaamverkeer.

Door de Edelstenenbuurt

Sommige bewoners lopen altijd langs de Agaat, sommigen vooral na zons-
ondergang als ze naar het station of van het station richting winkelcentrum lopen. Agaat is ontworpen als fietsroute met een smal trottoir als toegangsroute voor de woonhuizen langs het straatje. De Agaat is beter verlicht dan de andere routes naar het station.

Illegaal fietsen

In de hele Diamantbeurt wordt veel gefietst op voetgangersroutes. Dat geldt ook voor de route, die als Veilig Lint is aangewezen. Tussen het station en het winkelcentrum wordt vooral gefietst op de twee routes Saffier - Granaatplaats en Saffier (vanaf de rotonde) - Granaat - Jadeplaats. Deze kronkelige route langs Granaatplaats heeft zo duidelijk de voorkeur van fietsers, dat de workshopdeelnemers even overwogen er een veilige route voor fietsers van te maken.

Fietsen richting tunnel

Veel fietsers fietsen vanuit het winkelcentrum richting tunnel (in het verlengde van Segeersweg) langs Roozenburglaan – Topaas – Robijn – Segeersweg. Topaas en Robijn zijn niet geschikt voor fietsverkeer.

Richting begraafplaats

Vanuit het station (voor- en achterkant) lopen en fietsen veel mensen – vooral ouderen – naar de begraafplaats op de Westelijke Oude Havendijk. Bewoners lopen langs de Segeerssingel; deels op straat omdat er niet overal een trottoir is. Uiteindelijk werd deze routes niet als zeer belangrijk gewaardeerd en is dus niet 'gekozen'.

Richting sportvelden

Het sportpark Kruitmolen op de Kruitmolenlaan is als belangrijke voorziening genoemd tijdens de workshop. Vanaf de Roozenburglaan wordt gelopen via Dolfijnstraat en gefietst via Wijdauwdwarsstraat - Tappershofstraat – tussendoor naar de Kruitmolenlaan of via Wijdauwdwarsstraat – Hooge Meerstraat en Zwerfruststraat naar Kruitmolenlaan. Ook deze routes hebben de workshopdeelnemers als nevenroutes geclassificeerd.

Station – ROC

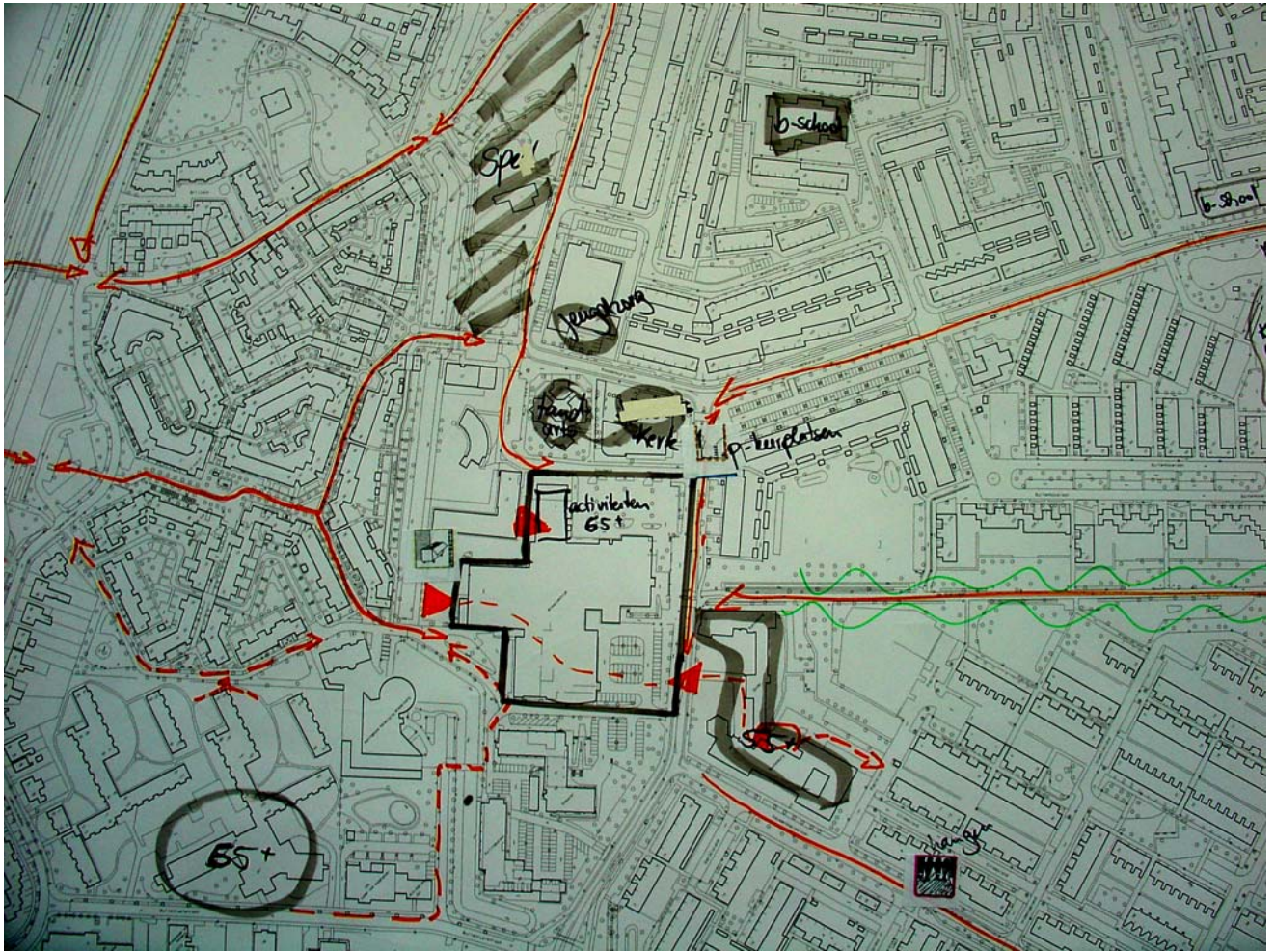
Op de Torenweg tussen Bluesroute en Ravensteijnweg is een Regionaal Opleidings Centrum. Veel studenten komen van het station fietsend naar deze onderwijsinstelling. Waarschijnlijk fietsen ze door de Edelstenenbuurt op één van de straatjes, al dan niet illegaal, en ten zuiden van het winkelcentrum via het fietspad De Overloper. Dat fietspad wordt vooral na zonsondergang door de workshopdeelnemers – vooral ouderen - niet veel gebruikt. Het werd niet expliciet onveilig benoemd. Toch wijst het vermijdingsgedrag – men fietst liever langs de Roozenburglaan – op onveiligheidsgevoelens. Om de Roozenburglaan sociaal veiliger te maken is onder meer een bundeling van verkeersstromen wenselijk. De workshopdeelnemers wilden liever geen duidelijke uitspraak doen over de wenselijkheid van bundeling van de verkeersstromen omdat ze deze optie niet realistisch vonden ("het fietspad is er nou eenmaal"). Mocht het in het kader van het project Veilige Linten echter mogelijk zijn de Roozenburglaan voor zowel voetgangers als fietsers veiliger te maken gaat hiernaar de voorkeur uit. Derhalve is de Roozenburglaan als Veilig Lint aangewezen en De Overloper als nevenroute.

Belangrijke voorzieningen

Naast de belangrijke voorzieningen langs het Veilig Lint werden er nog meer belangrijke voorzieningen door de workshopdeelnemers genoemd: de twee basisscholen op de Kruitmolenlaan en Vreedenburg, de praktijk voor fysiotherapie op de Dauwendaelsestraat, de friettent op de Meanderlaan en de Penitentiaire Inrichting op de Torenweg. Deze voorzieningen werden tijdens de workshop genoemd maar liggen niet op de veilige route.

2.3 Atelier met professionals

Voorafgaand aan de workshop met bewoners is op 16 januari jl. een kleine workshop gehouden met professionals: een workshop in de dop.

Detailkaart atelier 'in de dop' met professionals.

De belangrijkste uitkomsten zijn te zien op de kaart hiernaast.

Verder hebben we per thema de volgende informatie en aanbevelingen verzameld.

Informatie

- Routes fietsers en voetgangers. Zoals ze nu geïnterpreteerd zijn zijn ze echter niet fijnmazig genoeg.
- Professionals hebben weinig informatie over >12
- 65+ concentratie rondom winkelgebied
- Soms zijn er maar kleine problemen/drempels (rommel voor de entree winkelcentrum, fietsen voor het station).

Aanbevelingen voor de workshop

- Tijdens het atelier moet met een blanco kaart worden gewerkt. De resultaten van de professionele workshop wordt dus tijdens het atelier niet voorgesteld aan de bewoners.
- W-O en N-Z- assen hebben de meeste meerwaarde voor het stadsdeel en de hele stad.
- Wellicht willen bewoners liever een paar kleinere trajecten. We gaan hierin met de wensen van de workshopdeelnemers mee.
- Doel en haalbaarheid aan het begin van het atelier communiceren en niet te hoge verwachtingen bij deelnemers scheppen!
- Maatregelen vooral op het gebied van inrichting. Zelfwerkzaamheid is waarschijnlijk moeilijk te realiseren.

Voor het hele traject

- Het zou goed zijn voor de werving als de wethouder bij de Wijktafel aanwezig kan zijn en het agendapunt Veilige Linten inleidt.

2.4 Conclusies

Eén Veilig Lint

De workshopdeelnemers hebben na lang wikken en wegen één Veilig Lint gekozen. Het is aan te bevelen deze gekozen route zichtbaar veiliger te maken. Hoe dat kan komt in hoofdstuk 3 aan de orde.

Tijdens de workshop en schouw waren vooral ouderen vertegenwoordigd. Van de 15 aanwezigen voelden drie zich instaat om ook voor de groep van ouders met jonge kinderen te spreken. Jongeren waren tijdens dit stadium van het project helemaal niet in beeld. Toch komt het uiteindelijk gekozen Veilig Lint ook aan de behoefte van jongeren tegemoet. Met de gekozen noord-zuidverbinding worden ook jongeren die vooral na zonsondergang richting binnenstad fietsen en weer terug 'bedient'.

Burgers zijn gefrustreerd

Tijdens de workshop werd duidelijk dat burgers veel leed in de samenwerking met de gemeente hebben opgelopen. In het verleden zijn er gemeentelijk aangestuurde projecten geweest, zoals bijvoorbeeld het '4-in-1 project'. Hoewel de gemeente met veel van de problemen aan de slag is gegaan hebben burgers het gevoel niet serieus te worden genomen. Dat kwam ook tijdens de workshop af en toe naar voren en uitte zich in (retorische) vragen en verwijten aan de gemeentelijke vertegenwoordiger.

Burgers hebben duidelijk geen vertrouwen meer in de gemeente. Des te belangrijker is het dat met het project Veilige Linten een duidelijk signaal wordt gegeven dat er 'iets' gebeurt met wat burgers aan de gemeente overbrengen. De workshopdeelnemers hebben inzet getoond die nu door de gemeente tot zichtbare resultaten moet worden getransformeerd.

Schouw is goed ontvangen

Opvallend was dat de schouw bijzonder goed is ontvangen. In de loop van de workshop werd de sfeer helaas steeds meer bepaald door negatieve energie: de burgers wilden kwijt dat de gemeente in het verleden steken heeft laten vallen, in hun idee. De samenwerking en de sfeer tijdens de eerste twee uur van de workshop was zeer goed, daarna voerde kritiek op de gemeente de boventoon. Tijdens de schouw werd de sfeer positiever, constructiever. Deels kwam dat doordat de bewoners alsnog hun problemen kwijt konden, deels aan het actieve 'doe'-element van het schouwen.

Grondige voorbereiding

Wil het project slagen heeft het grondige voorbereiding. Uit het proces blijkt duidelijk dat inschakeling van de wijkmanager en de opbouwwerker in een zo vroeg mogelijk stadium een succesfactor is, evenals gebruik van bestaand overleg, zoals in dit geval de Wijktafel.

Een blauwdruk ligt op tafel

Met de uitvoering van het project Veilige Linten in de wijk Dauwendaele en de documentatie van zowel proces als resultaat ligt een blauwdruk op tafel. De gemeente kan met deze aanpak verder in andere wijken en stadsdelen.

3 Veiligheidsproblemen

Dauwendaele is een forse wijk die aan alle kanten omsloten wordt door wegen: in het noorden de Kanaalweg (en het spoor), in het oosten de Nieuwlandseweg, in het westen de Schroeweg en in het zuiden de Torenweg. Het doorgaande verkeer is min of meer buiten de wijk geplaatst. Ook tussen weg en woongebied zijn afscheidingen: aan de Torenweg begroeide geluidsschermen, aan de Nieuwlandseweg een sportpark en een crematorium en aan de Schroeweg bomen, struiken en water. De voorzieningen en kantoren in de wijk concentreren zich op en rond winkelcentrum Dauwendaele. Het ligt aan de kant van de Schroeweg en strekt zich uit tot aan de Kanaalweg, bijna het centrum dus. In de overige delen van de wijk wordt met name gewoond. De huizen stammen vooral uit de jaren zeventig en tachtig. Het grootste gedeelte is laagbouw, maar er zijn tevens enkele flats te vinden. Dit gedeelte, aan de Meanderlaan, vormt het minst aantrekkelijke deel van Dauwendaele. De belangrijkste verbindingen in de wijk zijn de Kruitmolenlaan en de Roozenburglaan van noord naar zuid, en de 'rondweg' om het noordelijk gedeelte van de wijk (met onder andere winkelcentrum Dauwendaele), gevormd door Segeerssingel, de Buitenruststraat, de Vrijlandstraat en de Dauwendaelsestraat. Opvallend is dat dwars door de wijk een fietsroute loopt, De Overloper geheten.

Specifieke veiligheidsproblemen die tijdens de workshop en de schouw met workshopdeelnemers zijn genoemd hebben we visueel en verbaal weergegeven (zie losse kaart in de bijlagen). Hieronder staan de algemene aandachtspunten ten aanzien van de veiligheid uit zowel de workshop en de schouw als de voorschouw van professionals.

Tijdens de workshop blijkt dat er aanzienlijk meer veiligheidsproblemen zijn in het noordelijke gedeelte van het Veilige Lint. In Dauwendaele ligt dan ook een duidelijk accent op de Edelstenenbuurt: hier hebben we een groot deel van de workshop aan gewijd en er is ook geschouwd.

3.1 Algemene aandachtspunten veiligheid

De wijk Dauwendaele kent een aantal algemene veiligheidsproblemen die min of meer in de hele wijk spelen en dus ook op het Veilige Lint.

- Gebrekkig zicht door aparte fietspaden, kronkelig verloop van straatjes, veel doorgangen en kleine steegjes (vooral in de Edelstenenbuurt) besloten trapveldjes, en veel groen.
- Benauwde steegjes aan de achterkant van woningen: toegankelijk voor vreemden, en door schuttingen en schuurtjes niet in het zicht
- Scheiding tussen openbaar en privé niet altijd duidelijk met het gevolg dat niemand verantwoordelijkheid neemt voor onderhoud en veiligheid.
- Illegaal fietsen op voetgangersroutes met hinder voor voetgangers
- Lopen op fietsroutes waar de stoep te smal is voor meerdere voetgangers.
- Verspreid en versnipperd langzaam verkeer waardoor minder gebruik is, en minder 'sociaal zicht' (informeel toezicht).
- Onregelmatige verlichting met donkere plekken.

Buitenhoveplantsoen: overdekte fietsenstalling vormde opstap voor dak

Graffiti op plek waar bewoners geen zicht op hebben, Wijdaudwardsstraat

Flats met onderdoorgangen aan Meanderlaan: weinig attractief

Sociale activiteit bij Meanderlaan door café-restaurant

Westmede: donker tunneltje onder Schroe-weg, geen sociale ogen

ROC Zeeland: duidelijke scheiding publiek en privaat

Eigen terrein zorgcentrum: geen hekken, wel aangegeven op bord. Voldoende voor duidelijke zonering? Buitenruststraat

Zeer besloten skate- en hangplaats op fietspad van Smaragd naar Kruitmolenlaan. Graffiti en lege zakjes voor softdrugs

- Onvoldoende aantrekkelijke plekken voor jeugd waardoor misschien rondgehangen wordt waar dat hinderlijk is.
- Geen doorgaand verkeer waardoor met name 's avonds weinig levendigheid veiligheidsrisico.
- Kleine hoogteverschillen op (splitlevel) en scheve stoeptegels: maken voetpaden moeilijk begaanbaar, vooral voor mindervaliden en slechtzienden.
- Af en toe hondenpoep en zwerfvuil (weinig prullenbakken).

Burgers hebben gebruik gemaakt van de gelegenheid om hun zorgen rondom de veiligheid in hun wijk te ventileren. Iedereen wilde wel een incident kwijt. Steeds weer kwamen veiligheidsproblemen op tafel die buiten het Veilige Lint spelen. We hebben voor deze rapportage echter vooral veiligheidsproblemen op het veilig lint geïnterviewd en slechts af en toe op de nevenroutes, teneinde het doel, één of meerdere belangrijke routes veiliger te maken, niet te laten verwateren.

3.2 Veiligheidsproblemen rondom en ten noorden van het winkelcentrum

De schouw van het Veilig Lint was een agendapunt van de workshop. Met de deelnemers is het gedeelte rondom het winkelcentrum, de route naar de binnenstad via het NS station en de nevenroutes geschouwd. Een schouw ook van het Veilige Lint ten zuiden van het winkelcentrum was niet haalbaar. De schouw is met foto's gedocumenteerd. Op de kaart in de losse bijlage vindt u foto's van de onveilige plekken met uitleg. Een volledige lijst van veiligheidsproblemen die genoemd werden hebben we opgenomen in bijlage 3.

3.3 Veiligheidsproblemen ten zuiden van het winkelcentrum

Het belangrijkste veiligheidsprobleem op de veilige route ten zuiden van het winkelcentrum is het ontbrekende fietspad dwars door de wijk (een west-oost-verbinding). Vooral een fietsverbinding tussen De Overloper en de tunnel onder de Schroeweg richting Magistraatwijk is een gemis. De Overloper heeft wel twee aansluitingen naar het westen (aan beide zijden van de singel): aan de Vromoldslaan en Dauwendaelselaan. Deze leiden echter langs een woonbuurtje zonder aan te sluiten op het fietspad onder de tunnel bij de Schroeweg. Langeafstandsfietsverkeer raakt dus in de buurtjes verzeild: een gemiste kans om de routes te bundelen.

Naar het oosten toe ontbreekt de fietsverbinding richting sportvelden. Ook aan deze kant heeft De Overloper twee afsplitsingen uitmondend op de Buitenhovelaan, respectievelijk Meanderlaan. Deze twee afslagen komen met een grote bocht, uit op de Roozenburglaan. Veel fietsers gebruiken sluiproutes tussen de huizen door om naar de sportvelden te fietsen. Het gevolg is spreiding van fietsverkeer en ongewenst fietsen op straten vooral bedoeld voor voetgangers.

Dit gebied hebben we niet samen met de bewoners geschouwd. De foto's hiernaast zijn tijdens de voorschouw genomen.

4 Hoe verder?

De gemeente Middelburg heeft de ambitie om Veilige Linten in elk stadsdeel te creëren. Met een Veilig Lint in de wijk Dauwendaele is een begin gemaakt met dit ambitieuze project. De eerste stappen richting Veilig Lint zijn gezet: opstarten, inventariseren voorzieningen, kiezen van een veilige route en inventariseren van de veiligheidsproblemen op deze route. De volgende stappen kunnen zijn: verbreden van de doelgroep (van ouderen naar jongeren en ouders van kinderen onder 12 jaar), maatregelen bedenken en selecteren en uiteindelijk de uitvoering van deze maatregelen, teneinde tot een veilige route te komen.

Eerder is in Middelburg een initiatief gestart om de verkeersonveilige en sociaal onveilige situaties in onder meer Dauwendaele te inventariseren, maatregelen te bedenken om deze situaties te verbeteren en uiteindelijk de gekozen maatregelen uit te voeren. Dat project is bekend onder de naam *4-in-1 project Dauwendaele*. Het blijkt dat vooral verkeersonveilige situaties boven water kwamen en problemen rondom de sociale veiligheid minder aandacht kregen. Een ander verschil is dat het 4-in-1 project de hele wijk bestrijkt, terwijl het project Veilige Linten zich op één of meerdere cruciale routes concentreert.

De gemeente Middelburg kan ervoor kiezen het project Veilige Linten voort te zetten of het te implementeren in het 4-in-1 project.

4.1 Keuze maken

Er zijn drie keuzes te maken:

- Veilige Linten 'zelfstandig' doorzetten of implementeren in 4-in-1 project.
- Veilige Linten in Dauwendaele afronden of als af beschouwen.
- Veilige Linten opstarten in andere wijken of stadsdelen.

Veilige Linten 'zelfstandig' doorzetten of implementeren in 4-in-1 project

Veilige Linten is zelfstandig opgezet omdat de sociale veiligheid in het 4-in-1 project (te) weinig aandacht kreeg en de oplossingen niet nadrukkelijk genoeg zichtbaar waren. Met één of meerdere veilige routes moest het zichtbaar worden dat de gemeente Middelburg werkt aan de sociale veiligheid. Daartegenover staat dat participatie van burgers moeilijk te realiseren was en mogelijk ook in het vervolg veel energie – tijd en geld – moet worden gestopt in participatie tijdens de afronding, en in het bijzonder de uitvoering, van het project.

Advies

We adviseren door te gaan met het project Veilige Linten en het niet te implementeren in het 4-in-1 project. Ondanks tegenslagen heeft het project tot nu toe goede resultaten geboekt:

- burgers zijn betrokken en hebben (weer) hoop in acties van de gemeente;
- burgers hebben gekozen voor een veilige route door Dauwendaele;
- professionals zijn op de hoogte van het project en steunen het;
- de gemeente heeft een catalogus van mogelijke maatregelen om de gekozen route veiliger te maken;
- de gemeente heeft een aanzet hoe ze het project succesvol kan afronden;

- de gemeente kan na afronden van het eerste project Veilige Linten oogsten (positieve publiciteit, zichtbare resultaten, reclame voor andere wijken of stadsdelen, tevreden burgers die weer vertrouwen hebben in beloftes van de gemeente);
- de gemeente heeft een blauwdruk van het proces.

Uiteraard is het waardevol informatie uit te wisselen met en wederzijds te profiteren van burgers die – wellicht in beide projecten - actief willen zijn.

Veilige Linten in Dauwendaele afronden of als af beschouwen

De gemeente Middelburg kan aan de slag met wat er al op tafel ligt: de gekozen veilige route, veiligheidsproblemen op deze route en een aantal mogelijke maatregelen. Ook al is het geen volledige catalogus van maatregelen – er zijn er vast nog meer te bedenken – toch kunnen verschillende afdelingen maatregelen uitvoeren. Te overwegen valt of hiervóór moet worden nagedacht over een degelijk plan van aanpak. Dat kan ons inzien in een eenmalige brainstormsessie met professionals.

De gemeente kan er ook voor kiezen om het proces zoals oorspronkelijk bedacht af te maken. Dat wil zeggen samen met de twee nog niet gehoorde groepen – jongeren en ouders van kinderen onder de 12 jaar – een of meerder veilige routes te kiezen, problemen te inventariseren en oplossingsrichtingen aan te geven.

Advies

We adviseren nu de burgers te laten zien dat de gemeente het stokje overneemt en niet opnieuw het traject van informatie verzamelen in te gaan. Overigens betekent dat niet dat de burger nu achterover mag leunen, maar juist actief helpt bij de uitvoering.

De gemeente staat nu voor de keuze: òf aan de slag gaan met wat er op tafel ligt òf de reeds bereikte resultaten te verdiepen. Hoe de keuze ook valt, de gemeente kan alvast maatregelen uitvoeren die duidelijk binnen de verantwoordelijkheid van de gemeente vallen. In bijlage 3 vindt u een tabel waarin we hebben aangegeven welke maatregelen door de gemeente en welke door bewoners en anderen uitgevoerd kunnen worden.

Hoe het project verder ook wordt vervolgd, het is belangrijk de burgers het gevoel te geven dat men met de informatie verder aan de slag gaat. Tijdens de workshop is gebleken dat burgers weinig vertrouwen hebben in de gemeente. Met het project Veilige Linten kan een keerpunt worden gemaakt. Dit lukt als op korte termijn een eerste zichtbare aanzet wordt gegeven voor de veilige route. Dat kan in het begin een bijzonder gemerkte stoeptegels zijn (eerder geopperd door de gemeente) of een beheersactie rondom het NS-station, het liefst gecombineerd met een positieve pers. Het project Veilige Linten is een kans voor de gemeente om zich opnieuw te profileren.

Veilige Linten opstarten in andere wijken of stadsdelen

Onafhankelijk van haar keuze, kan de gemeente alvast projecten in andere stadsdelen opstarten.

De gemeente heeft de ambitie Veilige Linten te creëren in heel Middelburg en liefst ook in het buitengebied van Middelburg. Uiteraard kan de gemeente het traject nu alvast in andere stadsdelen of wijken opstarten; immers er is al een blauwdruk, weliswaar nog niet compleet maar wel bruikbaar. Na een evaluatie met als resultaat een aantal verbeterpunten, kan in een handomdraai het volgende traject worden begonnen.

- Advies We adviseren echter het initiatief hiervoor van de burger te laten komen. Voorwaarde hiervoor is dat:
- Veilige Linten Dauwendaele een succesproject is;
 - bewoners van andere stadsdelen dat weten (publiciteit);
 - professionals in andere stadsdelen van het project op de hoogte zijn (communicatie, 'workshop in de dop') én een fijne antenne hebben voor geluiden van de burgers (en deze kunnen oppakken).

Conclusie

In het kort adviseren we het project Veilige Linten in Dauwendaele als zelfstandig project te laten functioneren en niet te implementeren in het 4-in-1 project; niet verder te verdiepen maar met de uitvoering van maatregelen te beginnen; elders nog geen projecten op te starten maar te wachten op initiatief van bewoners van andere wijken of stadsdelen.

4.2 Concrete stappen

Conform ons advies om concrete stappen te ondernemen raden we de gemeente aan om de eerste zichtbare stappen te zetten. In bijlage 3 is een lijst veiligheidsproblemen opgenomen met mogelijke maatregelen. Per maatregel hebben we een inschatting gemaakt of de gemeente de maatregel zou moeten uitvoeren en of de bewoners kunnen helpen. In de volgende paragraaf (4.3) reiken we mogelijke oplossingsrichtingen voor de veiligheidsproblemen aan.

De meeste maatregelen kunnen in het kader van regulier onderhoud worden uitgevoerd, hieraan moet dus geen extra geld worden besteedt. Ook kan achterstallig onderhoud soms uit veiligheidspotjes betaald worden¹. Bij andere maatregelen kan de burger helpen. Burgers kunnen wel wat doen maar veel maatregelen kunnen alleen door de gemeente worden uitgevoerd. Zo kunnen burgers bijvoorbeeld iets betekenen rondom groenvoorzieningen (adopteren) of het opzetten van activiteiten (sociale cohesie). Kunst kan een grote rol spelen. Mogelijk is er bij een gemeentelijke afdeling met kunst en cultuur in portefeuille een budget voor kunst in de buurt of een participatieproject met kunst in de openbare ruimte. Ook op deze manier wordt de sociale cohesie verbeterd².

Noot 1 Zoals gedaan in bij een sportpark Nieuwe Stijl in Osdorp te Amsterdam.

Noot 2 Zoals in Harderwijk gedaan.

Aanbevelingen

- Geef aan het reguliere werk een andere draai! Laat het deel uitmaken van het project Veilige Linten.
- Laat kunst een groot deel uitmaken van maatregelen die bewoners kunnen uitvoeren.
- Zoek aansluiting met vrijwilligersbeleid. Vrijwilligersorganisaties kunnen meedoen aan het project Veilige Linten.
- Maak samen met professionals een plan van aanpak. Betrek hierbij professionals van andere afdelingen, bijvoorbeeld groenvoorzieningen, kunst & cultuur, vrijwilligerswerk, jongerenwerk, etc.
- Realiseer je dat het project tijd en geld kost. Als je doorgaat met het project Veilige Linten doe het dan goed! Maak mensen enthousiast voor het project. Communiceer dat aan andere gemeentelijke afdelingen, instellingen en organisaties. Zoek publiciteit.

4.3 Aanzet voor oplossingsrichtingen

Hoewel hierover tijdens de workshop niet is gesproken, zijn er een paar mogelijke oplossingsrichtingen voor de veiligheidsproblemen:

- Richt je op één route, maak – in het begin – geen apart lint voor fietsers of een apart lint voor na zonsondergang.
- Overweeg het NS-station grondig op te knappen.
- Overweeg de bewaakte fietsenstalling bij het NS-station uit te breiden, aantrekkelijker en toegankelijker te maken en tegelijkertijd het verbod op ongewenst stallen te handhaven. NS, gemeente en politie zouden bij de uitvoering van deze maatregel hand in hand samen moeten werken.
- Herstructureer de stedenbouwkundige opzet van de Edelstenenbuurt. Als dit niet realistisch is begin met de verbetering van de route langs Parelplein en Saffier (Veilig Lint). Mogelijke maatregelen zijn: egaliseren van de weg, duidelijke scheiding fiets- en voetpad, verbeteren van de verlichting door aanpassen, bijplaatsen en vervangen armaturen.
- Maak de Roozenburglaan tot een centrale fietsroute. De Overlopen kan dan meer een speel- en ontmoetingsruimte worden³.
- Bundel de dwarsverbindingen richting sportvelden tot één route. Beslis samen met bewoners welke straat dit wordt.
- Bundel de dwarsroutes tussen Roozenburglaan en fietstunnel onder de Schroeweg tot één veilige route. Doe ook dit samen met bewoners.
- Geef de 'nieuwe' routes, dan wel voorkeursroutes, duidelijk aan door middel van borden.
- Laat de verbeteringen duidelijk zien en communiceer de voortgang van het project Veilige Linten in de lokale pers en op wijkoverleg.

Noot 3 Zoals het Troelstraplein Meppel. Promenade met drie functies: speelstrip, ontmoetingsstrip en kerkpad. Hieraan kan het bestaande fietspad worden toegevoegd. Bron GROEN. Vakblad voor ruimte in stad en landschap. 62 jaargang – april 2006 – nr. 4.

Bijlagen

Bijlage 1 Literatuur

BVR. Kwaliteitsatlas Middelburg 2030. Middelburg 1998

Eindrapportage 4-in-1 project. Gemeente Middelburg, afdeling Ingenieursbureau. Middelburg 2005

Gemeente Middelburg. Eindrapportage 4-in-1 project. Mei 2005

OPS. Overleg Platvorm Stedelijke Vernieuwing. Veiligheid in de wijk. voorwaarden, adviezen en voorbeelden voor veilig wonen, werken en winkelen. Zaandam 2000

Raad voor maatschappelijke ontwikkeling, rmo advies 31. Sociale veiligheid organiseren. Naar herkenbaarheid in de publieke ruimte. Den Haag 2004

rboi. Schoolroute-onderzoek. In opdracht van de gemeente Middelburg. Middelburg februari 1995

rboi. Schoolroute-onderzoek Arnemuiden. In opdracht van de gemeente Middelburg. Middelburg juni 1999

Scoop. Bewoners in beeld: bijlagenboek sociale kwaliteitsatlas Middelburg. Middelburg 2004

Scoop. Bewoners in beeld: naar een sociale kwaliteitsatlas Middelburg. Middelburg 2005

Bijlage 2 Deelnemers workshop en schouw

mevr. C. Neele
dhr. M. Kempees
dhr. H. van Opstal
dhr. J. Mulder
mevr. M. Karelse
dhr. J. Roodenburg
mevr. P. Houterman
dhr. M. de Ronde
dhr. H.C. de Jonge
dhr. R. Kösters, beleidsmedewerker, gemeente Middelburg
dhr. K. van der Beek, wijkmanager, gemeente Middelburg
mevr. C. van der Schraaf, opbouwwerker, gemeente Middelburg
mevr. J. Mölck, adviseur sociale veiligheid, DSP-groep

Schema Veiligheidsproblemen per locatie

Locatie	veiligheidsprobleem	G / B
Brug Schroeweg- Het Groene Woud	brug leent zich niet voor voetgangers en is qua schaal ontworpen voor doorgaand autoverkeer. Route langs Segeerssingel en Buitenruststraat leent zich wel voor mindervalide.	G
Brug Stationsstraat	fietsroute vanuit de binnenstad loopt over de rijbaan naar het fietspad langs Kanaalweg: onoverzichtelijk en verkeersonveilig.	G
Kanaalweg voor het station	onoverzichtelijke oversteekplaatsen; stoplichtfase te lang; push pins vormen obstakels m.n. voor slechtzienden; buiten zijn fietsenrekken en hinderlijk gestalde fietsen.	G
Zijkant oost van het station / lift	buiten fietsenrekken en hinderlijk gestalde fietsen; lift regelmatig stuk	G
Onderdoorgang station en toegang tot perrons	grote en diepe plassen op de grond en op de traptreden (in de winter bevroren plekjes), graffiti, slecht overzichtelijke trappartijen; gebruikt door fietsers (hinderlijk); fietssluis bestaat uit twee planken (niet attractief);	G + B
Tunnelmond bij achterkant van het station	container vormt obstakel; hinderlijk gestalde fietsen; geen attractief materiaalgebruik; geheel van groenvoorzieningen, straatmeubilair en wegdek vormt weinig attractief, saai geheel	G
Plein achter het station (Segeerssingel)	onoverzichtelijk parkeren, geen duidelijk verkeershiërarchie (voetganger wordt niet over het plein geleid, fietsroute niet doorgetrokken), verkeersonveilige situatie.	G
Segeerssingel richting begraafplaats	soms ontbreekt het trottoir; verlichting onregelmatig.	G
Parelplein, Agaat, Jadeplaats, Turkoois, Saffier, Granaat, Granaatplaats, Robijnplaats, Robijn, Topaasplaats	vooral na zonsondergang: onveiligheidsgevoelens; kronkelend verloop van de straat; verspringingen aan de gevel; ongelijk wegdek, illegaal en hinderlijk fietsen, af en toe zwerfvuil, onregelmatige verlichting; hondenpoep; groenvoorziening belemmert zicht; woningen maken gesloten indruk (weinig sociale toezicht); portiekingangen met zwerfvuil; overgang tussen privé en openbaar onduidelijk (weinig verantwoordelijkheidsgevoel voor 'eigen terrein, slecht onderhoud, onveiligheidsgevoelens)	G + B
Agaat	goed verlicht fietspad wordt ook gebruikt door voetgangers	G
Saffier ten zuiden van de singel	fietsen en brommen op voetpad	G
Achterkant winkelcentrum	duidelijk een plek voor laden en lossen: de achterentree is moeilijk zichtbaar; achteringang winkelcentrum onveilig door laad- en losperron; ontwerp houdt geen rekening met langzaamverkeer, geen fietsenrekken, wel parkeerplaatsen; slecht toegankelijk voor mindervaliden en slechtzienden; rommelig door achtergelaten kratten en transportgereedschap (brandonveilig, gelegenheid voor inbraak en baldadigheid); geen sociaal toezicht; losse gebouwen en verspringende gevellijn, veel nissen (achterkant vormt geen geheel).	G
Aansluiting Goudend	illegaal fietsen, geen sociaal toezicht; niet attractief	G
Goudend	parkeren domineert deze kant van het winkelcentrum; vaak parkeren bij verlaagde stoeprand, waardoor beperkte toegankelijkheid voor minder- validen.	G
Saffier ten westen van het winkelcentrum	geen sociaal toezicht (bebouwing met vestigingskarakter); ontwerp gemaakt voor autoverkeer.	G
Vrijlandstraat, zuidelijke kant van het winkelcentrum	hoofdingang weinig geaccentueerd, te weinig fietsenrekken; fietsers nemen hun fiets illegaal mee het winkelcentrum in; verkeersonveilige oversteek (ondanks verhoging van het wegdek); verspringende gevellijn; parkeren domineert rechts en links van de entree; geldautomaat op een onveilige plek.	G
Roozenburglaan	fietspad weinig attractief	G + B
De Overloper	weinig gebruik na zonsondergang; geen sociale ogen door omwonenden; slechte aansluiting op Vrijlandlaan; geen geslaagde west/oost-aansluiting richting Magistraatwijk en sportvelden	G + B
Dauwendaelselaan	leent zich niet voor fietsverkeer maar wordt wel door fietsers gebruikt; sluit niet aan op fietspad richting tunnel onder Schroeweg (richting Magistraatwijk)	G
Tunnel onder Schroeweg	slecht verlicht (ook overdag donker); geen sociale ogen aan beide kanten van de tunnel; opgeschoten groenvoorzieningen belemmeren het zicht.	G + B
Wijdaudwardsstraat	wordt gebruikt als doorgaande route richting sportvelden, is het echter niet. Langzaam verkeer raakt in de buurt verzeild.	G

Bijlage 3 Veiligheidsproblemen

De tijdens de workshop genoemde veiligheidsproblemen zijn in onderstaand schema - van noord naar zuid – per locatie weergegeven. In het schema zijn zowel veiligheidsproblemen langs het Veilige Lint als op nevenroutes weergegeven met locaties in gewoon lettertype, respectievelijk cursief. In de rechte kolom is aangegeven of de gemeente (G) de maatregel zou moeten uitvoeren of dat de burger (B) een rol kan spelen in de uitvoering. Dat is uiteraard een inschatting van ons. Ook hierin kunnen weer keuzes worden gemaakt en ook hiervoor geldt: beter een paar maatregelen door de burger laten uitvoeren met begeleidingen en publiciteit dan de activiteit van de burger te spreiden over vele acties.

Bijlage 4 Acties

In onderstaand tabel hebben zijn voorbeelden opgenomen voor maatregelen die de gemeente uit kan gaan voeren en maatregelen die de burger – begeleid door de gemeente – op kan pakken.

Schema

Maatregel	gemeente	burger
Verbeteren overzichtelijkheid fietsroute bij brug Stationsstraat	verkeersdeskundige	-
Push pins bij het station kleuren of vervangen door minder hinderlijke objecten.	openbare ruimte / verkeersdeskundige	burger (vooral kinderen en jongeren) kunnen inkleuren
Aanvullende fietsenrekken dicht bij de noordelijke kant van het station.	openbare ruimte / verkeersdeskundige	-
Handhaven verkeerd en hinderlijk geplaatste fietsen.	gemeente samen met politie	-

Bijlage 5 Vormen van participatie

Betrokkenheid van de bevolking bij de openbare ruimte is van belang om burgers hun omgeving ook als publiek domein te ervaren. Kunst in de openbare ruimte kan helpen de sociale veiligheid te verbeteren. Afhankelijk van de situatie kan kunst worden ingezet. Voor het Veilige Lint kan dat zijn

- logo Veilig Lint (voor pers en correspondentie);
- ruimtelijk kenmerk Veilig Lint (stoepsteen, vlag of poort);
- per object een ambassadeur uit de buurt benoemen;
- lichtkunst in de fietstunnel tussen Dauwendaele en Magistraatwijk (Het Meiveld);
- op het plein achter het station;
- kunst met verblijfskwaliteit op Parelplein;
- kunst langs de Roozenburglaan (lichtpunten in de grond);
- accent kruising dwarsverbinding (bij Meanderlaan) De Overloper;
- etc.

Betrokkenheid en participatie van burgers kan op verschillende wijze gestalte krijgen.

Vier vormen van participatie⁴

1. *Participatie van de grond af*

De laatste jaren is een stroming in de beeldende kunst gaande, waarbij sociaal geëngageerde kunstenaars samen met de bevolking projecten maakt. Dat kan zover gaan dat de hand van de kunstenaar niet meer te zien is. Een kunstwerk is dan van de buurt. Deze sociaal geëngageerde kunst krijgt mede een kans omdat er een stroming is waarbij het opbouwwerk, met geld uit het Grote Steden Beleid opdrachtgever is. Anderzijds zijn er zogenaamde kunstmakelaars die dergelijke projecten entameren. Hiermee is het ene uiterste gedefinieerd.

2. *Participatie door medejurering*

Kunstcommissie draagt vaak kunstenaars voor. In bepaalde buurten, waar kunst kan komen, kunnen kunstenaars geselecteerd worden (hiermee kan een kwaliteitscontrole worden uitgevoerd). Uit de geselecteerde kunstenaars (of kunstwerken) kan de burger kiezen. Bewoners kunnen tijdelijk plaats nemen in een beoordelingscommissie en samen met de kunstcommissie een voorkeur uitspreken.

Noot 4 Bron Tobias Woldendorp (DSP-groep) in debat voor de lokale kunstcommissie Harderwijk.

3. *Bemoeienis vooraf*

De commissie selecteert drie kunstenaars en laat ze schetsontwerpen maken. In een communicatietraject wordt een presentatie gehouden voor de hele bevolking (zij die geïnteresseerd zijn). Daar wordt een tentoonstelling van gemaakt en de bevolking kan een voorkeursvariant uitkiezen. De kunstcommissie schikt zich naar de uitkomst en begeleidt de winnaar bij het uitwerken tot een definitief ontwerp (DO). Tenslotte gaat het om iemand die zij bij voorselectie al hebben gekozen. Bij het uitwerken kan tijdelijk een lid van een bewonerscomité toegevoegd worden om de betrokkenheid/communicatie met de buurt te versterken.

4. *Informatie*

Op sommige plekken in de stad, plekken die als het ware gesuperponeerd zijn (infrastructuur zoals bijzondere pleinen, rotondes), worden autonome kunstwerken geplaatst. Inspraak is hier niet gewenst omdat het over een bovenlokale situatie gaat en er vaak stedenbouwkundige motieven zijn om een goed kunstwerk te plaatsen. Discussies over mooi en lelijk moeten voorkomen worden. Bij een dergelijk werk is participatie gering. Er zal een informatieavond gehouden worden en wellicht een lezing en de bevolking wordt bij de opening uitgenodigd. Dit is het andere uiterste.

Bijlage 6 Eerdere veiligheidsproblemen

Veiligheidsproblemen op het Veilige Lint, geïnventariseerd op de wijkshouw Dauwendaele d.d. 30 juni 2004 in het kader van het 4-in-1 project

nr.	locatie	probleem	probleemveld				oplossing	termijn	
			verkeer	bestra- ting	groen	commu- nicatie		kort	middel- lang
1.	Overloper- Vrij- landstraat	- onoverzichtelijk voor fietsers komend vanaf de Overloper.	x			x	- fietspad mogelijk uitbuigen in oostelijke richting en oversteek verleggen.		x
		- te hard rijden op de Vrijland- straat.	x			x	- drempel of plateau t.p.v. Overloper en over- steek Rustenburg (denk aan relatie met O.V.).		x
3.	Overloper	- sociaal onveilig door opgaan- de beplanting, aanliggende plantsoenen en hoogte van heggen.			x	x	- opstellen van een snoeiplan en dat komend seizoen uitvoeren.	x	
		- verlichting overdag / 's nachts.	x		x	x	- kruinen van bomen nemen veel licht weg; overdag: daglicht 's avonds: licht van lichtmasten opnemen in snoeiplan.	x	

7.	Voetgangersroute Westmede – Meiveld v.v.	- route wordt ten onrechte gebruikt door (brom-)fietsers; daarbij gaat het ook om scholieren (+ begeleiders) van de openbare basisscholen. de angst is dat als gevolg van woningen Mortiere de (brom-)fietsdruk op deze route groter zal worden, mede als gevolg van het winkelcentrum Magistraatwijk e.d. Daarom streven naar structurele verbeteringen. - overhangende takken / beplanting aan de oostkant van de tunnel. - herhalingsbord voetpad aan oostkant van de tunnel. - relatie Dauwendaelselaan naar tunneltje voor (brom-)fietsers ontmoedigen.	x		x	x	- brief naar bestuur van de basisscholen; - fietsers + voetgangers over dezelfde route kan alleen als ieder een eigen ruimte heeft. Daarom route toedelen aan voetgangers. Dit te meer, omdat het Meiveld ook problemen kent van vergelijkbare aard. Vervolgens ook handhaven. - op structuurniveau de (brom-)fietsroutes verbeteren. Aparte tunnel niet realistisch - op structuurniveau de fietsroutes aangeven, aanleggen en handhaven. - opstellen rooi-/snoeiplan om omgeving van de tunnelingang vrij te houden en beter te belichten. - bord weer terugplaatsen. - zonodig fysieke maatregelen nemen in de vorm van sluisjes.		
			x			x			
					x			x	
			x						
			x			x			

8.	Roozenburglaan	- er wordt te hard gereden; kunnen er plantenbakken o.d. gezet worden om snelheid te remmen (voorbeeld: Lekstraat, Oost-Souburg).	x			x	- meenemen bij duurzaam veilig 2 ^e fase.		x
9.	Dauwendaelse- Straat – Roozen- burglaan - Goudend	- ondanks het feit dat er weinig ongevallen gebeuren, blijft dit een ongelukkig kruispunt waar veel verkeersstructuren sa- menkomen.	x			x	- op structuurniveau van de wijk en bij ver- keerstellingen bezien of er maatregelen nodig zijn om de veiligheid te verbeteren. (zie 8)		x
10.	Fietspad Se- geersweg (door het plantsoen)	- verharding vertoont gaten in de slijtlaag. - sociaal onveilig door dichte en slecht doorzicht beplanting.		x	x		- slijtlaag repareren. - opstellen rooi-/snoeiplan om omgeving van fietspad veiliger en doorzichtelijker te maken.		x
11.	Fietsen door Edelstenenbuurt, in het bijzonder over Diamant.	Diamant is een voetpad langs de woningen; door het veelvul- dig gebruik van dit pad door (brom-)fietsers is het hinder- lijk/gevaarlijk voor bewoners / kinderen van de aanliggende woningen.	x			x	- Naar aanleiding van de ingebruikname van de spoortunnel, hebben een 0-meting en evaluatie plaatsgevonden t.a.v het fietsver- keer Edelstenenbuurt. Vanuit de signalen van de buurtbewoners en de evaluatie bezien of er een extra fietspad moet komen en zo ja, waar. 4-in-1-project		x

12.	Spoortunnel - Segeerssingel	Onoverzichtelijkheid van de kruising blijft:					Nadere kruispunt analyse. 4-in-1-project		x
		- kan de middengeleider verlengd worden richting tunnel?	x			x			
		- kan er een plateau aangelegd worden?	x			x			
		- kan er een stopgebod komen ter ondersteuning van de voorrang?	x			x			

Bijlage 7 Detailkaart

Losse bijlage Kaart veiligheidsproblemen